

Dějiny politické filozofie

Doc. PhDr. Milan Znoj

ZS a LS šk. r. 2016/2017; bakalářské studium

Atestace: zkouška ZS, zkouška LS

Studenti se seznámí s tím, jak byl v hlavním proudu západní filozofie od antiky po současnost pojmán politický řád a legitimizována politická moc (autorita) pomocí pojmů jako svoboda, právo, spravedlnost a společné dobro, jejichž význam se historicky proměňoval. Nejprve v ZS bude podán výklad Sokratova, Platonova a Aristotelova politického myšlení. Poté v LS se výklad zaměří na to, jak se v moderní době utvářela liberální tradice individualistického pojetí přirozených práv v konfrontaci s republikanismem, jak byla reformulována utilitarismem, kritizována marxismem a dále se proměnila v nedávné polemice s komunitarismem.

Podmínkou pro získání zkoušek je: dvě seminární práce (jedna v ZS, jedna v LS), referát na hodinu nahrazuje seminární práci.

Seminární práce vždy v rozsahu cca 8-9 stran budou věnovány významným politickým filozofům (v ZS z antiky a v LS z moderní doby). Každá práce bude mít dvě části, autor v nich nejprve pojedná o životě a díle toho kterého filozofa (tato část může být docela krátká, ale nesmí přesáhnout polovinu textu) a poté zpracuje nějaké klíčové téma a předloží určitou interpretaci, v níž vyjde z primární literatury, ale využije také alespoň jeden zdroj z literatury sekundární. Je možné domluvit i téma speciální podle zájmu. Pokud si student připraví referát na hodinu, bude mít splněnu povinnost napsat seminární práci. Seminární práce musí být odevzdána nejpozději týden před zkouškou. Zkoušky budou písemné, otázky budou předem k dispozici.

Témata LS

1. Republikanismus versus liberalismus v moderní politické filozofii.

Literatura, Machiavelli: Rozpravy, kniha I, §§ 2-6.

Znoj: Republikanismus o právech občanských, politických a lidských, in Havlíček, Chotaš (eds.): Lidská práva. Jejich zdůvodnění a závaznost, UJEP, Ústí nad Labem 2016.

2. Hobbesovo pojetí přirozených práv a legitimita politické moci.

Literatura: Shapiro: Morální základy politiky.

Hobbes: Leviathan, úvod, kap. 13-18, 21, 26.

3. Lockovo pojetí přirozených práv a legitimita politické moci.

Literatura: Shapiro: Morální základy politiky.

Locke: Druhé pojednání o vládě, kap. II§4, 6-8, kap IV, kap. V§25-38, kap VI §54-58, kap. VII §87-88, kap. VIII §95-103, kap IX.

4. Referát: Lockovská podmínka spravedlivého přivlastnění a původ soukromého vlastnictví podle Nozicka.

Literatura: R. Nozick, Distribuční spravedlnost.

5. Rousseauovo pojetí sociálních nerovností a společenské smlouvy.

Literatura: Shapiro: Morální základy politiky.

Rousseau: O příčinách nerovností a O společenské smlouvě.

6. Utilitarismus: Benthamův princip užitečnosti a Millův princip škody jako způsoby legitimizace politické moci

Literatura: Shapiro, Morální základy politiky.

7. Trh jako měřítko užitečnosti (Pareto). Edgeworthův čtverec a temné stránky paretovského optima.

Literatura: Shapiro, Morální základy politiky.

8. Marxismus: materialistické pojetí dějin a teorie vykořisťování.

Literatura: Shapiro, Morální základy politiky.

Znoj: Marxismus a jeho revize: historicko-filozofická reminiscence, in Machát, Slačálek, Znoj (eds.): Nezapomenuté historie, Doplněk, Brno 2006.

9. Liberalismus volného trhu. Hayekovo pojetí tržního řádu a kritika sociální spravedlnosti.

Literatura: Hayek: Právo, zákonodárství a svoboda, kap. IX, X.

10. Rawlsův politický liberalismus I.

Procedurální spravedlnost: základní struktura společnosti, přednost práva, neutralita práva, překrývající konsensus.

Literatura: Rawls: Justice as Fairness. A Restatement, §§ 4, 6, 11.

Rawls: Teorie spravedlnosti, kap. 2, odst. 14.

11. Rawlsův politický liberalismus II.

Principy spravedlnosti a jejich odůvodnění: i) Dva principy spravedlnosti a jejich lexikální pořadí.

ii) Rovnost osob v původní situaci: závoj nevědomosti, koncept morální osoby.

Literatura: Rawls: Justice as Fairness. A Restatement, §§6,7, 13.

12. Komunitaristická kritika liberalismu. Kolektivní dobra, kolektivní identita a kolektivní práva (Sandel, Taylor, Walzer).

Literatura: Taylor: Nedorozumění v diskusi mezi liberály a komunitaristy, in: J. Kis, Současná politická filozofie, Oikoymenh, Praha 1997

13. Taylorova obhajoba multikulturalismu a požadavek politiky uznání. Přednosti a úskalí multikulturní politiky difference.

Literatura: Taylor: Politika uznání, in: Gutmannová (ed.): Multikulturalismus. Zkoumání politiky uznání, Filosofia, Praha 2001.